

Landstingsfullmäktige
Landstinget i Värmland

Revisionsberättelse

Inledning

Landstingets revisorer har granskat landstingsstyrelsens och nämndernas verksamhet under år 2000. De under styrelsen ingående delegationerna har ingått som en del i granskningsarbetet liksom folkhögskolestyrelsernas arbete. Kommunallagen, landstingets revisionsreglemente, det av landstingsfullmäktige tecknade avtalet med regeringen om en ekonomi i balans samt god revisionssed har utgjort viktiga utgångspunkter för årets granskningsarbete liksom budgetförutsättningar, årsredovisning, bokslut och av revisorer-na gjord riskanalys. Utifrån revisorer-nas granskningsplan har vissa iakttagelser och slutsatser dokumenterats i särskilda rapporter. I enlighet med kommunallagen 9 kap 16 § bifogas en sammanställning över de sakkunniga-rapporter och avrapporteringar.

Landstingsstyrelsen

Revisorernas synpunkter

Landstingsfullmäktige fastställde vid sitt möte den 15-17 november 1999 de ekonomiska ramarna för verksamhetsåret 2000 och beslutade vid sitt möte den 21 februari 2000 om budget och flerårsplan för perioden 2000-2002. Landstingets revisorer har under året följt landstingsstyrelsens arbete med fokus på styrelsens hantering av de ekonomiska frågorna.

I landstingsstyrelsens förslag till budget för år 2000 framhöll styrelsen att ”det nu skapats de grundläggande förutsättningar som krävs för att vända utvecklingen och klara de ekonomiska kraven ...”. Landstingsstyrelsen framhöll även att ”det kommer att krävas mycket stora kraftansträngningar i hela organisationen för att nå målet (en ekonomi i balans) men det är styrel-sens uppfattning att det inte bör vara omöjligt”.

Budgeten för verksamhetsåret 2000 förutsatte ett nollresultat före engångs-kostnader på 75 milj kronor. Det verkliga resultatet visar ett underskott som uppgår till 200 milj kronor. En framskrivning av de senaste årens kostnads-

utveckling ger alarmerande perspektiv. Landstingets revisorer har i revisionsberättelser för tidigare verksamhetsår påtalat det ohållbara i att år efter år redovisa mycket stora underskott. Revisorerna har även pekat på landstingsstyrelsens övergripande ansvar, vilket regleras dels i kommunallagen dels i det av fullmäktige fastställda reglementet.

Kommunallagens 8 kap 5 § föreskriver att om kostnaderna för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna skall det negativa resultatet regleras. Enligt kommunallagens skrivning skulle en ekonomi i balans vara uppnådd senast i och med bokslutet för år 2000. Lagen föreskriver att landstingets underskott detta år måste täckas med motsvarande överskott under åren 2001-2002. Revisorerna kan konstatera att landstinget inte uppfyllt kommunallagens krav på budgetbalans verksamhetsåret 2000. En ekonomi i balans är ett krav för att klara landstingets framtida åtaganden.

Med utgångspunkt från den svåra ekonomiska situation landstinget befinner sig i har landstingsfullmäktige tecknat ett avtal med regeringen om en ekonomi i balans år 2002. I avtalet ingår även en uppgörelse om att med utgångspunkt från bokslutet 1999 reducera verksamhetens kostnader med 200 milj kronor. Avtalet förutsatte en kostnadsreducering om 17 milj kronor år 2000. Med den av regeringen givna kostnadsuppräknningen skulle verksamhetens kostnader högst ha uppgått till 4 920 milj kronor medan de faktiska verksamhetskostnaderna uppgick till 5 034 milj kronor, dvs en differens på 114 milj kronor. Verksamhetens kostnader ökade med 5,4% mellan åren 1999 och 2000. Främsta orsaken till denna ökning är den kraftiga lönekostnadsutvecklingen.

Verksamhetens kostnader år 2002 får enligt avtalet uppgå till 5 065 milj kronor. Eftersom landstingets verksamhetskostnader redan år 2000 uppgick till 5 034 milj kronor kan kostnaderna under den kommande tvåårsperioden inte tillåtas öka. Detta betyder att *varje* kostnadsökning måste motsvaras av en lika stor kostnadsreducering.

Landstingets låneskuld har ökat med 144 milj kronor till 538 milj kronor vid årets slut. Landstingets tillgångar finansieras i allt högre grad med lånade medel och skuldsättningsgraden ökar. Revisorerna ser mycket allvarligt på denna otillfredsställande utveckling.

Revisorerna menar att landstingsstyrelsen inte tillräckligt tydligt tagit sitt ansvar och visat sin förmåga att hantera den ekonomiska situationen. Revisorerna efterlyser en aktiv prioriteringsdiskussion och ett konsekvent budgetarbete som grund för erforderliga åtgärder för att vända kostnadsutvecklingen. Det är också viktigt att det budgetförslag som styrelsen lägger fram för fullmäktige innehåller realistiska utgångspunkter. Enligt revisorernas uppfattning byggde budgeten för år 2000 i allt för liten utsträckning på det faktiska kostnadsläget. En stram budget och avsaknad av kraftfulla styrinstrument riskerar att leda till kostnadsöverdrag.

Nettokostnaderna för verksamhetsåret 1999 uppgick till 3 776 milj kronor. Nettokostnaden för 2000 budgeterades till 3 694 milj kronor medan det faktiska utfallet blev 3 973 milj kronor. När bokslutet för 1999 förelåg i februari 2000 borde landstingsstyrelsen dragit slutsatser rörande kostnadsutvecklingen för verksamhetsåret 2000 och dessutom omgående tagit initiativ till adekvata åtgärder.

Landstingets revisorer menar att diskrepansen mellan kostnader och intäkter är så stor att politiska beslut om strukturella förändringar av landstingets verksamhet skulle ha lagts fram under verksamhetsåret 2000. Ansvaret för att skapa balans mellan kostnader och intäkter delar styrelsen med nämnderna.

Landstingets revisorer följer även arbetet i styrelsens delegationer och konstaterar bl a att tandvårdsdelegationen uppvisar ett negativt resultat som uppgick till knappt 8 milj kronor. Revisorerna förutsätter att landstingsstyrelsen analyserar orsakerna till detta underskott och vidtar lämpliga åtgärder.

Ansvarsprövning

Revisorerna ser med utomordentligt stort allvar på landstingets ekonomiska situation och anser att landstingsstyrelsen med sitt övergripande ansvar enligt reglementets 1 § och kommunallagens 6 kap 1 § borde ha tagit initiativ till kraftfulla åtgärder för att korrigera den ekonomiska utvecklingen och för att uppnå det lagstadgade balanskravet. Landstingets revisorer anser att landstingsstyrelsen i detta avseende brustit i styrning, uppföljning och kontroll.

Landstingsfullmäktige har under år 2000 tecknat avtal med regeringen om en ekonomi i balans vid utgången av 2002. Det är landstingsstyrelsens ansvar att under verksamhetsåret 2001 ta initiativ till adekvata åtgärder så att avtalet kan genomföras och att landstinget i Värmland uppnår det lagstadgade kravet på balans mellan kostnader och intäkter.

Landstingets revisorer tillstyrker, trots den kritik som framförs, att landstingsstyrelsen beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2000.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Revisorernas synpunkter

Landstingets revisorer har följt hälso- och sjukvårdsnämndens arbete under året, bl a genom olika uppföljningar, analyser och förvaltningsrevisionella granskningar där resultaten sammanställts i olika rapporter t ex om läkarstafetter i hälso- och sjukvården, byggnation och byggplanering vid Central-sjukhuset i Karlstad mfl. I den senare rapporten framhålls bl a vikten av att hälso- och sjukvårdsnämnden utökar sitt engagemang i lokalförsörjningsfrågorna.

När det gäller det ekonomiska resultatet konstaterar revisorerna att resultaträkningen för hälso- och sjukvårdsnämndens ansvarsområde uppvisar ett underskott som uppgår till drygt 232 milj kronor. Av detta uppvisar Centrala distriktet ett underskott som uppgår till 111 milj kronor och centrala staben 60 milj kronor. Resultaträkningarna för verksamhetsåren 1998 och 1999 uppvisar underskott på ca 160 milj kronor respektive 215 milj kronor. Revisorerna anser att bl a brist på styrning mot fastställd budget lett till den snabba kostnadsutvecklingen och de upprepade budgetunderskotten.

Landstingets revisorer har i en följd av år starkt understrukt det allvarliga i den ekonomiska utvecklingen inom hälso- och sjukvården. En för hälso- och sjukvården gemensam nämnd liksom en successivt förändrad hälso- och sjukvårdsorganisation bedömdes ge bättre förutsättningar att vidta åtgärder för att nå överensstämmelse mellan sjukvårdens kostnader och intäkter. Revisorerna kan inte konstatera att denna organisatoriska förändring lett till några ekonomiska effekter under verksamhetsåret 2000. Det finns exempel på beslut under verksamhetsåret 2000 som innebär nya åtaganden och där utgångspunkten är att dessa åtaganden från och med verksamhetsåret 2001 skall prioriteras inom hälso- och sjukvårdens ram. Med utgångspunkt från föreliggande ekonomiska problem ser revisorerna uppenbara risker att dessa beslut långsiktigt ökar hälso- och sjukvårdens kostnader.

Landstingets revisorer är väl medvetna om det ansvar som nämnden har för att tillgodose hälso- och sjukvårdsbehovet i landstingsområdet. Detta ansvar måste dock inrymmas i den av fullmäktige satta ekonomiska ramen.

För att få överensstämmelse mellan kostnader och intäkter måste en diskussion föras om erforderliga prioriteringar. En sådan diskussion måste ligga till grund för beslut om struktur och utbud, dvs på vilket sätt bör hälso- och sjukvården organiseras utifrån de givna ekonomiska resurserna. Verksamheterna redovisade våren 2000 konsekvensbeskrivningar med anledning av reducerade budgetramar. Dessa konsekvensbeskrivningar har inte varit föremål för dialog mellan verksamheten och nämnden. Revisorerna anser att nämnden inte i tillräcklig omfattning fört diskussioner om hälso- och sjukvårdens struktur och utbud.

Hälso- och sjukvårdsnämnden tog den 25 april 2000 ett initiativ till utredningar i syfte att förändra sjukvårdens struktur. Utredningarnas resultat gav i princip inte underlag för beslut. Det är revisorernas uppfattning att nämnden på ett mer målmedvetet sätt borde ha tagit ansvar för att fullfölja utredningsuppdragen i syfte att uppnå ekonomiska och strukturella effekter.

Ansvarsprövning

Landstingets revisorer ser med utomordentligt stort allvar på den ekonomiska utvecklingen inom hälso- och sjukvården. Hälso- och sjukvårdsnämnden har inte förmått hantera kravet på balans mellan intäkter och kostnader. Landstingets revisorer anser att hälso- och sjukvårdsnämnden i detta avseende brustit i styrning, uppföljning och kontroll.

Det är hälso- och sjukvårdsnämndens ansvar att under verksamhetsåret 2001 vidta adekvata åtgärder så att hälso- och sjukvårdsverksamheten bedrivs inom de ekonomiska ramar som fastställts av landstingsfullmäktige.

Landstingets revisorer tillstyrker, trots den kritik som framförs, att hälso- och sjukvårdsnämnden beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2000.

Hälsonämnderna

Revisorernas synpunkter

Landstingets revisorer har följt hälsonämndernas arbete, bland annat genom granskning av protokoll och genom en till hälsonämnderna utsänd enkät. Genom enkätsvaren ville revisorerna få en bild av nämndernas arbete, ställt i relation till de i reglementet redovisade uppgifterna.

Revisorerna bedömer med utgångspunkt härifrån att nämnderna kommit olika långt i arbetet med de av fullmäktige angivna uppgifterna. Revisorerna vill i sammanhanget understryka betydelsen av att nämndernas arbete, i enlighet med hälsonämndernas reglemente, rapporteras till landstingsfullmäktige. Därigenom kan fullmäktige på ett bättre sätt följa arbetet i nämnderna.

Ansvarsprövning

Landstingets revisorer tillstyrker att hälsonämnderna beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2000.

Nämnden för landstingservice

Revisorernas synpunkter

Landstingets revisorer har på olika sätt följt nämndens arbete under året. Det kan konstateras att det skett stora förändringar inom nämndens ansvarsområde. Nämnden har under året övertagit ansvaret för delar av verksamheter som tidigare organisatoriskt tillhörde hälso- och sjukvården. Revisorerna har orienterat sig om att denna stora förändring hanterats på ett tillfredsställande sätt.

I resultaträkningen för verksamhetsåret 2000 redovisar nämnden ett underskott som uppgick till knappt 44 milj kronor, varav drygt 37 milj kronor redovisas som sk engångskostnader. Engångskostnaderna härrör bl a från avtalspensioneringar och realisationsförluster vid försäljningar i samband med avveckling av verksamheterna textil och depå. Resterande del är underskott i driftverksamheten.

Under verksamhetsåret har stora fastighetsinvesteringar genomförts. Totalt uppgick investeringarna i fastigheter till ca 215 milj kronor varav 165 milj kronor (77%) vid Centralsjukhuset i Karlstad. Revisorerna har i rapporten "Byggnation och byggplanering vid Centralsjukhuset i Karlstad" studerat vissa aktuella projekt och de generella lokalproblem som finns vid sjukhuset. Revisorerna understryker i rapporten vikten av att kärnverksamheternas

långsiktiga utveckling, struktur och behov ligger till grund för fastighetsinvesteringarna.

Ansvarsprövning

Landstingets revisorer tillstyrker att nämnden för landstingsservice beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2000.

Nämnden för regional utveckling

Revisorernas synpunkter

Landstingets revisorer har på olika sätt följt nämndens arbete under verksamhetsåret 2000. Revisorerna har särskilt studerat konsekvenserna för nämndens verksamhetsområde om ett med kommunerna gemensamt kommunalförbund bildas.

Balansräkning och resultaträkning har analyserats och revisorerna konstaterar att nämnden för regional utveckling uppvisar ett överskott som uppgår till cirka 2 milj kronor.

Ansvarsprövning

Landstingets revisorer tillstyrker att nämnden för regional utveckling beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2000.

Förtroendenämnden

Revisorernas synpunkter

Landstingets revisorer har följt förtroendenämndens arbete under verksamhetsåret 2000. Revisorer har inget att erinra mot förtroendenämndens hantering av patientärendena.

Landstingsfullmäktige har under året tagit beslut om att helt koncentrera hanteringen av patientärendena till förtroendenämnden och dess kansli. Revisorerna menar att detta kan ge ytterligare möjlighet att utveckla ärendehantering.

Ansvarsprövning

Landstingets revisorer tillstyrker att förtroendenämnden beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2000.

Årsredovisning

Landstingets revisorer bedömer att årsredovisningen är upprättad i enlighet med kommunala redovisningslagen och enligt god redovisningssed samt återger landstingets resultat och ekonomiska ställning på ett rättvisande sätt. Balansräkningen per den 31 december 2000 omsluter 2 427 896 165 kronor.

Landstingets revisorer tillstyrker att årsredovisningen för verksamhetsåret 2000 godkänns.

Leif Sandberg

Ivar Linder

Stig Löfgren

Stig-Arne Persson

Arne Arvidsson

Valborg Nilsson

Per-Åke Sjöswärd Persson

Sammanställning över de sakkunnigas rapporter och avrapporteringar till landstingets revisorer under 2000

Kommunallagen 9kap 8§ stadgar att revisorerna i sin granskning skall biträdas av sakkunniga. I 9kap 16§ anges att de sakkunnigas rapporter skall bifogas revisionsberättelsen. Med hänvisning till kommunallagens bestämmelser redovisas de rapporter och större avrapporteringar som gjorts under verksamhetsåret 2000.

Rapporter

Rapport 1-00 Landstingets portokostnader

Rapport 2-00 Förmåner hos vissa nyckelbefattningshavare i Landstinget i Värmland

Rapport 3-00 Landstingets miljöarbete

Rapport 4-00 IT-Konsulter inom landstingets centrala förvaltning

Rapport 5-00 Läkarstafetter i hälso- och sjukvården

Rapport 6-00 Byggnation och byggplanering vid Centralsjukhuset i Karlstad

Avrapporteringar i huvudsak

Balansräkningar

Resultaträkningar

Finansieringsanalys

Likviditet

Upplåning

Investeringar

Fastighetsförsäljningar

Avskrivningar

Högspecialiserad vård

Skatter och statsbidrag

Donationsstiftelser

Borgensåtaganden

Intern kontroll

Fakturahantering

Budgetprocess

Prognoser

System för uppföljning

Risikanalys

Protokoll

Lagerinventering

Verkställighet av beslut fattade av fullmäktige

Delegationsordningar

Regelverk

Ekonomiska beslut fattade av landstingsstyrelsen och hälso- och
sjukvårdsnämnden
Leverantörsskulder
Kundfordringar